

виконавської компетентності; поетапність процесу формування інструментально-виконавської компетентності майбутнього вчителя музики, що дає змогу системно й поступово оволодівати теоретично-практичним матеріалом, набувати художньо-інтерпретаційних умінь.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Апраксина О. А. Современные требования к учителю музыканту и задачи музыкально-педагогических факультетов / О. А. Апраксина // Музыка в школе. – 1983. – № 1 – С. 30–36.
2. Арчажникова Л. Г. Профессия – учитель музыки / Л. Г. Арчажникова – М. : Просвещение, 1984. – 111 с.
3. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика / Л. М. Масол. – К. : Промінь, 2006. – 432 с.
4. Масол Л. М. Концепція загальної мистецької освіти / Л. М. Масол // Мистецтво та освіта. – 2004. – № 1. – С. 2–5.

5. Михайличенко О. В. Основы заальной та музичної педагогії: теорія та історія / О. В. Михайличенко. – Суми : Наука, 2004. – 210 с.

6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.

7. Рубинштейн С. Л. Самосознание личности и её жизненный путь / С. Л. Рубинштейн // Избр. философско-психол. труды. – М. : Наука, 1997. – С. 433–438.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Горбенко Олена Борисівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри музично-теоретичних та інструментальних дисциплін Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: формування інструментально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

УДК 87.987: 45 + 65.98

ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ ДІТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ М. ТОРОНТО (КАНАДА)

Олена ГОРОЖАНКІНА (Торонто)

Постановка проблеми. У зв'язку з глобалізацією як об'єктивним процесом, що визначає необхідність уніфікованих, космополітичних практик, проблема національної свідомості та особистісної ідентичності як джерела культурного та генетичного коріння людини, приналежності до певної суспільної групи набуває нового смислу. Процеси світової інтеграції ставлять перед сучасними культурами проблему можливості існування унікальних національних ареалів на карті сучасного світу на шляхах його об'єднання в єдиний економічний і культурний організм. Виокремлення української свідомості на пострадянському просторі як новітнього та самостійного феномену актуалізує коло питань щодо збереження культурного та національного коду як поза межами України, так і в самій Україні. Отже, практичною і теоретичною потребою постає дослідження проблем національного у їх зв'язку із загальнолюдським.

Аналіз досліджень і публікацій. Протягом останнього десятиліття спостерігається посилення уваги науковців до вивчення і узагальнення культурної спадщини українців, які проживають в різних країнах світу. Я. М. Бельмаз, Б. Л. Вульфсон,

В. М. Жуковський, В. А. Зінгер, В. О. Кудін, М. П. Лещенко, З. А. Малькова, А. П. Пуховська, О. О. Романовський, А. А. Сбруєва, С. І. Шандрук досліджено систему загальної і мистецької освіти США, Канади, Великої Британії та інших країн світу. Тематика нашого наукового пошуку значною мірою доповнює дослідження вищезазначених авторів і презентує культурно-просвітницьку діяльність української громади у Канаді.

Мета статті – схарактеризувати ідентичність та дослідити формування національної свідомості дітей української громади м. Торонто (Канада).

Виклад основного матеріалу. Вивчення досвіду успішного існування, розвитку та інтеграції української діаспори у суспільний простір Канади надає нові можливості, щодо аналізу та виявлення певного механізму цього процесу. Українцям Канади вдалося на території іншої країни побудувати процес родинного та громадського існування у середовищі рідної мови, національних цінностей, культурного надбання, спадкоємності поколінь та стати гідною частиною мультикультурної країни.

Вперше механізм культурної ідентифікації було розкрито в психологічній концепції З. Фрейда. Культурна ідентифікація – це

самовідчуття людини всередині конкретної культури. Ідеї «приналежності» або «спільності» і акт ідентифікації з іншими культурами є універсальним ланцюгом, що з'єднує людські утворення. Національна, або як тепер прийнято говорити, етнічна свідомість передбачає ідентифікацію індивіда з історичним минулим даної групи і акцентує ідею «коренів» [1].

За сучасних умов, втрачаючи зв'язок з контекстом свого народження, людина отримує можливість більшого вибору і самовизначення своєї приналежності. У міру наростання сучасних цивілізаційних перетворень багато людей набувають більшу можливість у виборі культурної орієнтації згідно із здатністю індивіда знайти своє місце в новій соціальній структурі.

Національна свідомість і національна культура – неодмінні ознаки духовності народу, та є своєрідним індикатором соціальної гармонії життя громадської спільноти, а також вектором її соціального життя. Саме національна культура є джерелом національної свідомості і об'єктом звернення, системою координат національної самосвідомості в пошуках тотожності. Але у сучасних мультикультурних конклавах, яким ми можемо назвати багатонаціональне місто Торонто, національна культура не існує окремо та ізольовано. Вона органічно та природно вплітається у безліч співіснуючих поряд етнічних культур, які усі разом утворюють симфонічне співзвуччя, збагачуючи та надихаючи одна іншу під керівництвом держави.

Одним з етапів політики канадської ідентичності стала політика мультикультуралізму. Її офіційно ініціював канадський уряд у жовтні 1971 р. з метою залучення різних етнічних груп до суспільного життя. Уряд Прем'єр-міністра П. Трюдо оголосив цілі такої політики, як сприяння:

- етноконфесійним групам у збереженні їх самобутності;
- етнокультурним групам у подоланні перешкод на шляху до їхньої повноцінної участі в усіх сферах суспільного життя;
- творчому культурному обміну між усіма етнокультурними групами;
- лінгвістичній інтеграції іммігрантів, що повинно проявитися в організації їхнього навчання офіційним мовам (англійська та французька).

Канадська модель мультикультуралізму передбачає механізми співпраці уряду, регіональної влади та неурядових організацій етнічних спільнот, що спрямовані на підтримку культур, які є складовими загальної канадської культури, і формують спільну

канадську ідентичність. Уряд Канади розглядає культурну мозаїку (різноманіття канадців за етнічним походженням, кольором шкіри, релігійним переконанням) як основну національну рису канадського суспільства.

Феномен етнічної свідомості є складним, багатоманітним утворенням, та має характер віртуальності. Звідки витікає неоднозначність трактувань його сутності. На нашу думку, культурологічний підхід, в основі якого лежить зв'язок національної культури і національної свідомості, надає можливість плідніше аналізувати різні події, процеси і явища, пов'язані з національним характером буття певного народу. Коли говорять про національну свідомість, то йдеться про достатньо однорідний духовний феномен, змістом якого є насамперед певний спосіб світосприйняття, корені якого слід шукати в етнічній традиції. Певний стиль мислення і дії виявляються через мовно-понятійні засоби, а певна система естетичних принципів, які своєрідно відображаються нормами поведінки і спілкування, – існуючими обрядами. Національна свідомість відбиває спосіб буття національної спільноти і значною мірою визначає його [2, с. 138].

Процес усвідомлення кожним індивідом своєї приналежності до певної етнічної спільноти визначає етнічне самоутвердження як норму, коли традиції, мова, культура, звичаї, потреби збігаються з власними інтересами та готовністю їх відстоювати і втілювати в життя; це визначає етнічну ідентичність, тобто сприйняття себе часткою етносу як цілісного суспільного організму. Усі ці чинники відіграють вирішальну роль у забезпеченні життєдіяльності та життєздатності етносу, примножуючи надбання матеріальної і духовної культур. Національна культура тісно пов'язана з релігійною. І національна, і релігійна культури охоплюють знання, навички, вміння, що є провідними в конкретному географічному регіоні, а також ідеї та уявлення, які мають суспільну цінність.

За переписом 2011 року населення Канади складає 33 476 688 людей, з них 1,2 мил. людей має українське походження – це 3,9% від населення країни. Саме Канада – третя країна за кількістю етнічних українців (після України та Російської Федерації). Україноканадці – найбільша слов'янська діаспора на території Канади.

Історія української діаспори Канади веде свій відлік від 1812 р., коли прибували поодинокі переселенці, що брали участь у військових утвореннях та захищали канадські землі від американських загонів. Але у зв'язку з невеликою чисельністю, їх поглинало

англомовне середовище. Та вже наприкінці XIX ст. починається перша хвиля масової еміграції (1889–1920 рр.). В історії української еміграції до Канади дослідники визначають такі основні етапи:

- 1812–1890-ті рр. – період поодинокі епізодичної імміграції українців;
- 1891–1914 рр. – «перша хвиля» масової трудової еміграції та початок формування української етнічної групи;
- 1920–1941 рр. – «друга хвиля» масової трудової імміграції та консолідація етнічної групи;
- 1950–1960 рр. – «третя хвиля» імміграції з переміщених осіб.

З 1960 р. відбувалося певне затишшя у імміграційному процесі та нові приїзди українців позбавились у 1980-х роках, коли розпочалась імміграція громадян Польщі українського походження. Серед істориків та соціологів немає єдиного підходу до цієї хвилі імміграції з огляду на невелику кількість наукових опрацювань. Деякі дослідники вважають її частиною четвертої хвилі (тобто імміграції з України і з пострадянського простору після припинення існування Радянського Союзу у 1991) або її прекурсором – хвилею 4а, хоч є підстави вважати цей процес окремою хвилею. За словами д-ра Андрія Макуха, наукового працівника університету Торонто, у вісімдесятих і дев'яностих роках переселилось до Канади від десяти до двадцяти тисяч українців. Доктор Макух вважає, що це була окрема хвиля імміграції (включно з приїздами українських переселенців з колишньої Югославії та невеликої кількості з України), яка позначилась на житті українців у Канаді. Перш за все, більша частина цієї імміграції активно поповнила українські церкви й школи та включилась у політичне, релігійне і суспільне життя діаспори. Нові поселенці допомогли встановити тісніші зв'язки українців Канади з українцями у Польщі. З огляду на це, що більшість нових іммігрантів володіла українською мовою, сприяло це також зусиллям українців Канади у її збереженні. Окремо треба підкреслити той факт, що у значної частини нових поселенців була вища освіта [3].

Після 1991 р., у зв'язку з розпадом Радянського Союзу, почалась хвиля імміграції з незалежної України. Всеволод Ісаїв, професор соціології університету Торонто, вважає її п'ятою хвилею або другою частиною четвертої.

У 1991–2001 рр. приїхало до Канади близько 18–20 тисяч українських громадян. Половина новоприбулих до Канади іммігрувала з центральної або східної України,

41 відсоток з західної України (Галичина, Буковина), а дев'ять відсотків – з південних і інших регіонів.

У 12,8 відсотків із новоприбулих – середня освіта, 37 відсотків закінчило інститут, 36,1 відсотків має диплом університету. Серед іммігрантів, які приїхали у 1991–2001 рр., 37 відсотків українських православних, шістнадцять відсотків вірних російського патріархату, 27 відсотків українських католиків, одинадцять відсотків невіруючих.

На основі своїх дослідів (в опитуванні взяла участь половина прибулих, випадково добрана, що становить репрезентативний прошарок нової імміграції), професор Ісаїв спостерігає, що заангажованість цієї хвилі в українських організаціях є дуже невелика (9% в організаціях, які існували перед приїздом 4-ої хвилі, 4% в організаціях, створених новоприбулими). Участь цієї хвилі у подіях, спонсорованих українськими організаціями, також невелика (0,8% бере часто у подіях; 23,7% – час від часу; 20,1% – рідко; 48,2% – ніколи).

Одначе, зацікавлення цієї групи українськими справами дуже велике – аж 92,3 відсотків опитуваних вважає важливим передати дітям культурні цінності українського народу, п'ятдесят відсотків посилає своїх дітей до українських шкіл, 24 відсотки на українські танці, хоровий спів. З новоприбулих 82 відсотки часто читає українську еміграційну пресу, а 66,8 відсотків проявляє серйозне зацікавлення політичним життям в Україні. Новоприбулі останньої емігрантської хвилі, які нарівно володіють російською та українською мовами, органічно вливалися до російськомовної громади. Таким чином, більшість українців, що мали радянське виховання та світогляд, залишалися поза спільнотою українських канадців попередніх іммігрантських хвиль. Та ситуація почала змінюватися після революційних подій. Багато людей, що у побуті визнають російську як першу, у кризовій ситуації зміни світоглядних настанов, визначили свою національну ідентичність, як українську, чого до означених подій не спостерігалось. Певна кількість російськомовних українців залишає російські освітні та конфесійні об'єднання та тяжіє до україномовних.

Серед громад з населенням понад 5 тис. осіб, найвищий відсоток осіб українського походження зафіксовано у містечках Вегревіль (41%) та Сент-Пол (31%), розташованих у провінції Альберта.

До метрополітальних міст з найбільшою кількістю мешканців з українським походженням належать Едмонтон (144 620 – 14.0%), Торонто (122 510 – 2.4%), Вінніпег

(110 335 – 15,9%), Ванкувер (81725 – 3,9%), Калгарі (76240 – 7,1%), Саскатун (38 825 – 16,6%), Реджайна (25 725 – 13,2%) [5; 6].

Українську мову як першу вживає 26 675 жителів Торонто, 18 055 мешканців у Едмонтоні, 15 315 у Вінніпезі, 5805 у Ванкувері, 4945 у Саскатуні, 4685 у Монреалі та 4265 у Калгарі. У загальних цифрах кількість канадських українців збільшилась на 1,6 відсотка у порівнянні з 1991 р., однак число українців з виключно українським походженням зменшилось з 410 410 у 1991 р. до 326 200 у 2011 р.

Торонто – найбільше місто Канади та столиця провінції Онтаріо (один з найзаселеніших регіонів Канади), важливий науковий, культурний, релігійний і мистецький осередок. Торонто – сучасне місто, що входить до шістки лідерів, за такими показниками, як якість життя, безпека та інфраструктура, 47% населення якого народилося поза його межами. Це – місто емігрантів. Вважають себе українцями за етнічним походженням близько 122 тис. осіб. З українців, які приїхали до Канади з 1991 р. по 2001 р., понад 67% оселилися в Онтаріо, 59% – у Торонто [4, с. 159].

Торонто – важливіший центр української діаспори в Північній Америці, в якому розташовані численні громадські організації, освітні, релігійні та мистецькі установи діаспори. У місті працюють десятки громадських організацій та об'єднань українців, більшість з яких входять до Відділу Торонто Конгресу Українців Канади – своєрідна представницька організація українців перед державними структурами. До КУК також входять Спілка української молоді (СУМ), «Пласт», Організація демократичної української молоді (ОДУМ), Союз Українок Канади (СУК), Ліга Українок Канади (ЛУК) та ін. Торонто має розгалужену мережу закладів, що покликані задовольнити суспільні, релігійні та культурні потреби української громади.

За конфесійним поділом, найбільше українців Канади належить до двох традиційних українських церков: серед так званих одноетнічних належність до Греко-католицької церкви задекларувало 159 095 осіб, до Православної – 98 690. Означені парафії певною мірою залишаються носіями багатьох українських культурно-побутових традицій, і з огляду на це вони підтримують збереження української ідентичності. Водночас велика кількість одноетнічних українців розпорошена у космополітичних церквах, приналежність до яких пришиває процес асиміляції. При парафіях зосереджується значна частина українського громадського життя («рідні школи» і курси українознавства,

хори, мистецькі клуби, кредитові кооперативи тощо). Українські церкви у Канаді працюють як громадські та культурні центри, фінансуються та утримуються виключно за рахунок громади та благодійних внесків. Управління ними здійснюється громадськими радами, що мають виборчу структуру. Один з найсучасніших таких центрів – це культурний центр Св. Володимира (St. Volodymyr Cultural Centre Oakville), що поєднує три великих зали, де відбуваються художні виставки, громадські та мистецькі заходи, церкву, має звукове обладнання, сцену, ресторан та ін. Поміж собою українці називають цей центр – «Київ», а річку, що тече поряд – «Дніпро». Нині в місті 11 Греко-Католицьких парафій: Катедро Св. Йосифата, Церква Св. Василя Великого, Церква Св. Димитрія, Церква Св. О. Миколая і т. і. та 4 Православні парафії: Катедро Св. Володимира, Собор Св. Димитрія, Церква Св. Андрія та ін. При церквах завжди працюють загальноосвітні школи, курси українознавства проводяться лекції та інші просвітницькі та благодійні заходи.

Перші Курси Українознавства (ім. Г. Сковороди) було зорганізовано у 1951 р. д-р. Олександром Копач. Зараз за двомовними програмами відбувається виховання дітей у дитячих садках та до 12-річного віку. У Торонто діє 13 українських шкіл, серед них є 4 двомовні цілоденні англо-українські католицькі школи (day sahoools with International Languages Programmer), що надають освіту на рівні державних стандартів, та школи, в яких навчають дітей української мови, релігії та різних українознавчих предметів і середньо шкільних 4–5 річних курсів українознавства. З метою централізації всіх україномовних шкіл під патронатом КУК у 1963 році засновано Шкільну Раду м. Торонто. Шкільна Рада:

- координує працю українських шкіл;
- постачає вчителям методичну літературу;
- проводить учительські семінари, педагогічні майстерні;
- організує та координує особливі імпрези та акції для шкіл;
- популяризує діяльність шкільництва у засобах масової інформації (медіях);
- допомагає школам у навчально-виховній діяльності.

Шкільна Рада діє комітетами, між якими: Комітет педагогічного удосконалення; Комітет вибору та виготовлення матеріалів; Імпрезовий комітет, що координує участь шкіл у щорічних заходах: концерт у пошану Т. Шевченка, дитячий майдан під час Дня Незалежності, симпозіум учнів 11 класів Католицьких шкіл м. Торонто та співпрацює з фестивалем Свято Кижки та Живого слова.

На останньому методичному семінарі вчителів українських шкіл відомий у Канаді політик та громадський діяч, колишній голова КУК-Торонто Маркіян Швець зробив акцент на пріоритеті виховання, наголосивши на вкрай важливому чиннику учительської роботи – підготовку майбутніх провідників і патріотів, здатних свідомо, і зі знанням справи аналізувати події та обстоювати інтереси громади. Для реалізації цього плану вчителі мають у старших класах викладати історію України ХХ-го століття, приділяти особливу увагу її аналітичним аспектам, щоб учні – майбутні студенти університетів – могли аналізувати інформаційний простір, аргументовано обстоювати свої погляди, вміти грамотно вести дискусію та активно працювати на користь української громади.

Продовжити навчання з україністики можливо в Йорському Університеті. У Торонтському Університеті з 1950-х років існують курси української мови, літератури та культури, а в 1979 засновано окрему кафедру українських студій, фундовану частково Федерацією Українських Професіоналістів і Підприємців, науково-дослідна робота діє у філії Канадського Інституту Українських Студій в Едмонтоні, на наукові дослідження та описування вже накопичених Архипів виділяються гранти та надаються стипендії. В обох університетах Торонто є також Українські Студентські Клуби (близько 500 чл.). Діють – Наукове Товариство ім. Т. Шевченка (з 1950), українські бібліотеки: найстарша з них в Українському Народному Домі, а найбільша в Українському Національному Об'єднанні – а також Укр. Дослідно-інформаційна бібліотека «Україніка» Інституту Св. Володимира та інші. Торонтський Університет має одну з найбільших в Північній Америці колекцію україністики [5; 6].

З ініціативи українців Л. і З. Коссарів у Торонто засновано Провінційну Раду Народного Мистецтва «Ontario Folks Art Council», яка щороку влаштовує у червні фестивалі національні групи під назвою «Каравана», в яких беруть участь українці (5 павільйонів). Виступи мистецьких ансамблів відбуваються також щорічно на Всеканадській Національній Виставці (Canadian National Exhibition (CNE)). Там таки влаштовуються й мистецькі виставки.

Чимало товариств орієнтовані на опіку над культурно-мистецьким життям українців Канади. Це провінційні Українські ради мистецтв в Альберті, Манітобі, Саскачевані. Таку ж місію виконують різні фундації, найвідоміша з яких – Українська фундація ім. Т. Шевченка, заснована ще 1936 р. у Вінніпезі.

Вона подає фінансову допомогу різним художнім ансамблям, стимулює українські видавництва, організовує художні виставки, турбується про музейництво, архіви, бібліотечну справу. Завдяки діяльності Фундації українське мистецьке життя Канади творить своєрідний загадковий феномен.

Ряд музичних установ діють в Торонто: Інститут Музики імені Лисенка, Канадська Асоціація Української Оперы і український Тисячолітній Фонд, товариство «Український музичний фестиваль», який щороку влаштовує фестивалі та має своє музичне видавництво. При українських організаціях і парафіях діють ансамблі бандуристів, вокально-музичні й танцювальні групи та драматичні гуртки. Окрім численних церковних хорів, є декілька концертних хорів: чоловічі хори «Прометей» і «Бурлака», жіночі хори «Діброва», «Веснівка» під орудою Квітки Кондрацької, «Левада-Оріон» під орудою Ігоря Магеги, Канадська Капелла Бандуристів, що заснував В. Мішалов, а зараз керує талановитий молодий диригент А. Дмитрович. У Торонто працюють такі українські композитори, як З. Лавришин, Р. Гурко, О. Яківчук, співаки-бандуристи Г. Китастих, В. Ємець, З. Штокалко, якими створено різножанрові твори для хорів, бандури та ансамблів бандуристів. Кожних вихідних відбуваються мистецькі заходи. Особливо святкуються Різдво, Пасха, «Шевченкіана» – кожного року до дня народження поета. Відбувається безліч концертів, на яких обов'язково звучать нові твори канадських композиторів українського походження. Підсумовуючи короткий огляд музичного життя української діаспори м. Торонто, можна зробити висновок, що вона є одним із важливих чинників збереження етнічної ідентичності українців, була і є невід'ємною складовою частиною української національної музичної культури, важливим фактором збереження і розвитку окремих її жанрів, заборонених на етнічних теренах в часи тоталітарного режиму. Дослідження розвитку музичної культури м. Торонто, та її внеску у розвиток української діаспори вимагає окремого ґрунтовного дослідження.

Висновки. Таким чином, ми можемо констатувати, за характером зайнятості, соціальним складом, професійним поділом українці повністю інтегровані в канадське суспільство, серед них – відомі хокеїсти та спортсмени, власники приватних компаній, працівники інтелігентних професій і службовці, власники фермерських господарств, робітники на підприємствах. Разом з тим, за тривалий час становлення і розвитку української діаспори, українським канадцам вдалося збудувати чітку, злагоджену

та міцну систему громадянських інституцій, організувати колективне самоуправління у багатьох сферах громадського життя, з успіхом сумісно керувати власністю громади та збагачувати її, спрямовувати благодійні внески на користь освітніх та культурних установ та проєктів, зберегти та примножити культурний доробок, виховати та надати освіту не одному поколінню молодих людей, які навчилися «чужому» та «не цураються» свого.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості / М. Й. Боришевський. – К.: Беркут, 2000. – 63 с.
2. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість та ідентифікація громадян як чинник демократичних перетворень в українському суспільстві / М. Й. Боришевський // Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2003. – С. 138–144.
3. Ладна Євген. Українці в Канаді – від хлібного колоска до Уейна Грєцького / Є. Ладна //

Історична правда [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/research/2011/02/13/24239/>

4. Соколовський І. Українська освіта в Канаді та залучення канадсько-української фундації в Україну, 2001–2005 рр. / Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: Перша міжнародна наукова конференція 8–10 березня 2006р. // Збірник доповідей. – Львів: Сполом, 2006.

5. Luciuk L., Kordan B. Creating a landscape. A geography of Ukrainians in. Canada. – Toronto : University of Toronto Press, 1988.– Map 2.

6. Ukrainian Canadians and the 1981 Canada census (ed. William Darcovich).– Edmonton : Canadian Institute of Alberta, 1988.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Горожанкіна Олена Миколаївна – кандидат педагогічних наук.

Коло наукових інтересів: розвиток музичної освіти в Канаді.

УДК 876. 89. 765

ПРОБЛЕМА КОМПЕТЕНЦІЙ В МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ

Світлана ГРОЗАН (Кіровоград)

Постановка проблеми. Характерні для кінця ХХ – початку ХХІ століття зміни в характері освіти, її спрямованості, цілях, змісті – все більш явно орієнтують її на «вільний розвиток людини», на творчу ініціативу, самостійність учнів та студентів, конкурентоспроможність, мобільність майбутніх фахівців. Зміни цілей освіти які відбуваються у світі, що співвідносяться, зокрема, з глобальними завданнями забезпечення входження людини у соціальний світ, її продуктивної адаптації в цьому середовищі, викликають необхідність постановки питання забезпечення освітою більш повного, особистісно і соціально інтегрованого результату.

В якості загального визначення такого інтегративного, соціально-особистісного феномену як результат освіти в сукупності мотиваційно-ціннісних та когнітивних складових і виступило поняття «компетенція / компетентність».

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам організації навчального процесу у вищій школі на компетентнісній основі присвятили свої дослідження І.Бех, Н.Бібік, О.Овчарук, Н.Побірченко, О.Пометун, О.Савченко, С.Сисоєва, А.Хуторської та ін.;

основи особистісно зорієнтованого навчання розглядали І.Бех, Л.Паламар, В.Рибалка, В.Семиченко, В.Серіков, О.Турицька, І.Якиманська та ін.; на розвитку інформаційно-навчального середовища вишу зосередили увагу В.Биков, Л. Білоусова, М.Бухаркіна, М.Запрудський, Ю.Жук та ін. Питання фахової компетентності майбутнього вчителя як передумову його майбутнього професіоналізму розглядали у своїх роботах І.Зязюн, Л.Масол, О.Олексюк, О.Отіч, В.Радул, О.Рудницька, Л.Хомич та ін.; проблемам професійної музично-педагогічної підготовки майбутнього педагога-музиканта присвячені дослідження Е.Абдулліна, Л.Арчажнікової, Л.Масол, О.Михайличенко, О.Ніколаєвої, О.Олексюк, Г.Падалки, В.Черкасова, О.Щолокової та інших вітчизняних та зарубіжних вчених.

На рівні дисертаційних досліджень формуванню фахової, методичної, комунікативної, музично-виконавської, поліхудожньої, полікультурної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва присвячені праці О.Добжанської, М.Михаськової, Т.Підварко, Є.Проворової, С.Світайло, Л.Теряєвої, Н.Цюлюпи, Цзян Хепіна, Л.Чередниченко.